

Asia: VN/3071/2020

Arviomuistio hallinnon automaattiseen päätöksentekoon liittyvistä yleislainsäädännön sääntelytarpeista

Automaattisen päätöksenteon nykytila ja sääntelytarpeet

Miten arvioitte automaattiseen päätöksentekoon liittyvää tilannekuvaa ja yleisesti asiaan liittyviä sääntelytarpeita?

HUS kuntayhtymä pitää automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön säätämistä tarpeellisena. Lainsäädäntö tulisi saada voimaan ilman tarpeetonta viivytystä. Nykyinen tilanne, jossa viranomaiset itse määrittelevät automaattisen päätöksenteon käytön edellytykset ei ole hyvän hallinnon mukaista eikä riittävästi takaa hallinnon asiakkaiden oikeuksia ja oikeusturvaa.

Säännösten valmistelussa on otettava huomioon hyvää hallintoa koskevat ja hallintolain hallinnon asiakkaiden oikeuksia ja oikeusturvaa koskevat säännökset samoin kuin virkavastuun toteutumiseen liittyvät näkökohdat.

Yleislainsäädännön lisäksi voi olla tarpeen säätää automaattisen päätöksenteon tarkemmista edellytyksistä erityislainsäädännössä.

Terveystieteiden alalla on sinänsä vähän sellaisia päätöksiä, joihin arviointimuistiossa esitetty automaattinen päätöksenteko suoraan soveltuisi.

Automaattisen päätöksenteon käyttöalan raja

Miten arvioitte arviomuistiossa ehdotettua käyttöalan rajaamista tilanteisiin, joissa ratkaisu on johdettavissa koneellisesti lainsäädännöstä ja tiedossa olevista yksiselitteisistä faktoista tilanteessa, jossa päätöksentekoon ei liity harkintavaltaa?

Arviomuistiossa esitetty käyttöalan raja on tässä vaiheessa tarkoituksenmukainen. Lisäksi on syytä arvioida, onko perusteltua sisällyttää lainsäädäntöön avusteista automaattista päätöksentekoa koskevat säännökset niissä päätöksissä, jotka edellyttävät harkintavaltaa. Samoin on hyvä selvittää myös oppivan tekoälyn käytön oikeudellisia reunaehtoja.

Miten arvioitte ehdotettua lähtökohtaa, jonka mukaan automaattinen päätöksenteko voisi yleislainsäädännön nojalla perustua vain viranomaisen ennalta määrittelemiin, lainsäädännön mukaisiin päättelysääntöihin (ei esimerkiksi oppivaan tekoälyyn)?

Rajaaminen on tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista.

Hyvän hallinnon ja oikeusturvan varmistaminen

Olisiko lakiin syytä ottaa säännös, jossa korostetaan viranomaisen velvollisuutta varmistua, että automaattisen päätöksentekojärjestelmän käyttö ei vaaranna hyvän hallinnon, oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutumista? Tulisiko näiden periaatteiden toteutumista varmistaa jollain muunlaisella menettelyllä?

Hyvän hallinnon, oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutuminen on jo hallintolain periaatteissa otettu huomioon. Ehdotettu säännös voi asian korostamiseksi olla siitä huolimatta hyödyllinen.

Tietojärjestelmäsääntely ja virkavastuun kohdentaminen

Muistiossa ehdotetaan, että virkavastuun asianmukainen toteutuminen pyrittäisiin varmistamaan kohdentamalla virkavastuu tiettyihin järjestelmän käyttöä koskeviin virkatehtäviin. Miten arvioitte ehdotuksen toimivuutta?

Ehdotuksen lähtökohta on oikea. HUS pitää tärkeänä, että virkavastuun kohdentuminen on selkeää. Yksityiskohtaisemmat määräykset vastuista voisi edellyttää annettavaksi esim. kuntien hallintosäännöissä.

Miten arvioitte ehdotusta, jonka mukaan järjestelmässä käytettävät päätöksentekosäännöt tulisi hyväksyä nimenomaisella päätöksellä? Millaisessa menettelyssä tai kokoonpanossa säännöt tulisi hyväksyä?

Päätöksentekosääntöjen hyväksyminen nimenomaisella päätöksellä on perusteltua.

Miten arvioitte järjestelmän tai siihen tehtyjen muutosten hyväksymistä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevaa ehdotusta?

-

Miten arvioitte järjestelmän valvontaa koskevaa ehdotusta?

-

Tulisiko virkavastuun kohdentamiseksi ottaa käyttöön muita velvollisuuksia tai menettelyitä?

-

Viranomaisten toiminnan julkisuus ja päätöksenteon läpinäkyvyys

Miten arvioitte ehdotusta, jonka mukaan viranomaiselle tulisi asettaa velvollisuus esittää kuvaus automaattisessa päätöksenteossa sovellettavista päätöksentekosäännöistä ja asioiden valikoitumisesta automaattisesti ratkaistavaksi? Millainen kuvauksen tulisi olla?

HUSin käsityksen mukaan, ehdotettu velvollisuus esittää kuvaus automaattisessa päätöksenteossa sovellettavista päätöksentekosäännöistä ja asioiden valikoitumisesta automaattiseen päätöksentekoon on perusteltu ja on hallinnon avoimuuden periaatteiden mukainen.

Miten arvioitte asiakirjan varmentamista koskevaa ehdotusta?

Yleislainsäädännössä voi olla hyvä säätää päätösten varmentamisesta esim. viittaussäännöksiin.

Tietosuoja

Tulisiko automaattiseen päätöksentekoon liittää muunlaisia suojatoimia kuin mitä arviomuistiossa ehdotetaan?

-

Miten lasten erityinen suojan tarve tulisi huomioida automaattisessa päätöksenteossa?

-

Muut sääntelytarpeet

Millä muilla tavoin hallinnon lainalaisuuden, hyvän hallinnon, oikeusturvan ja virkavastuun toteutuminen tulisi yleislainsäädännössä varmistaa?

-

Muut huomiot

Onko teillä muita huomioita arviomuistiossa käsitellyistä aiheista?

-

Miettinen Kristiina
HUS Kuntayhtymä